

اعتراف دولت به دستکاری نرخ ارز

Posted on ۱۳۹۹/۱۲/۰۸

محمد ارفع

بازار ارز در ایران، بازاری نیست که بتوان نوسانات آن را با ذکر یک عامل توضیح داد؛ با وجود این، بسیاری معتقدند که دولت و بانک مرکزی به عنوان متولیان اصلی تامین ارز و فروش نفت، تعیین‌کننده اصلی قیمت ارز در بازار آزادند؛ ادعایی که سرانجام پس از مدت‌ها تکذیب از سوی دولتمردان، نزدیک‌ترین آنان به رئیس دولت به آن اعتراف کرد.

نرخ ارز طی امسال شاهد نوسانات بسیاری بوده و اغلب این نوسانات به افزایش نرخ ارز و کاهش قدرت پول ملی انجامیده است. نوسانات ارزی با افزایش سرسام‌آور قیمت خودرو، طلا، سکه و دیگر اقلام و کالاهای موجود در بازار همراه بوده که باعث تورم شدید در سبد معیشتی مردم شده است. با این حال، همواره بانک مرکزی و دولت عنوان کرده‌اند افزایش قیمت ارزهای خارجی در کنترل دولت نیست و اساساً دولت از افزایش قیمت آنها سودی نمی‌برد. به طور مثال، حسن روحانی بارها و از جمله در جلسه هیات دولت در ۲۴ دی بار دیگر انگشت اتهام خود را به سوی آمریکا نشانه رفته و مدعی شده است که علت افزایش بهای ارز را باید در کاخ سفید جست.

روحانی در جلسه هیات دولت مدعی شده است که هرگاه از دارایی‌های ایران در یکی از کشورها رفع انسداد شود، مشکل بهای ارز بازار ایران «یک شبه» حل خواهد شد. منظور حسن روحانی هفت میلیارد دلار از دارایی‌های ایران است که در کره جنوبی بلوکه شده است.

اما بسیاری از کارشناسان اقتصادی بر این عقیده‌اند که دولت هیچ تمایلی به کاهش نرخ ارز ندارد و برای جبران کسری بودجه و تامین ارز کشور در شرایط تحریم و عدم فروش نفت، به صورت آگاهانه قیمت ارز را کاهش نمی‌دهند.

دو تن از اقتصاد دانانی که با نظریه دست کاری نرخ ارز از سوی دولت برای کسری بودجه موافق هستند حسین راغفر، استاد اقتصاد دانشگاه الزهراء و علی دینی ترکمانی هستند این دو چندی پیش در گفت‌وگویی که با سایت فرارو داشته‌اند تاکید می‌کنند که دولت برای جبران کسری بودجه خود در حال گران کردن ارز است.

البته این کارشناسان افزایش نرخ ارز برای کسری بودجه را مختص دولت روحانی نمی‌دانند و تاکید می‌کنند که این کاری است

که سال‌هاست دولت‌های مختلف برای جبران کسری بودجه خود انجام می‌دهند. به گفته حسین راغفر، دولت به جای گران کردن ارز «باید از فعالیت‌های سفته‌بازانه در همه عرصه‌های اقتصاد از جمله، سهام، مسکن، خودرو، طلا، ارز، سکه و... مالیات بگیرد، تا اینطور بازارها متلاطم نشود.»

آلبرت بغزیان کارشناس اقتصادی و استاد دانشگاه، نیز در گفت‌وگویی با کانال تلگرامی رویداد۲۴ می‌گوید که دولت حسن روحانی مسئول وضع فعلی است و همه اتفاقات زیر نظر هیئت دولت است و از آن کانال عبور می‌کند؛ بنابراین، نمی‌توان چهارراه استانبول و فردوسی را مسئول بالا رفتن نرخ ارز دانست.

به گفته او، «بانک مرکزی سیاست‌های پولی و مالی خود را بر اساس نرخ ارز مشخص می‌کند و تا زمانی که نرخ ارز شناور و بی‌ثبات است، نمی‌توانیم انتظار یک تحلیل درست از شرایط داشته باشیم.»

البته این اتهام از سوی رئیس کل بانک مرکزی بارها تکذیب شده است به طور مثال در تابستان امسال همتی دستکاری در نرخ ارز را تکذیب کرد و قول به منطقی‌تر شدن قیمت‌ها داد.

بر پایه آنچه پایگاه خبری بورس گزارش کرده است رئیس کل بانک مرکزی در اینستاگرام اعلام کرد: «در مورد بازار ارز این نکته را بارها تأکید کرده‌ام، عوامل سیاسی و بین‌المللی در شرایط تحریمی در نوسانات بازار بی‌تأثیر نیستند و اخبار به ظاهر مثبت و منفی، هرکدام به سهم خود تا حدودی می‌توانند بازار ارز را متأثر سازند. با اطلاعی که از توانایی‌ها، امکانات و ذخایر ارزی کشور، روابط و ساختار جدید در حال شکل‌گیری تجارت و کانال‌های مالی داریم، تأثیر آمد و رفت‌های دیپلماتیک را در شرایط خاص سیاسی و روانی مهم، لیکن آن را تعیین‌کننده اصلی روند بازار ارز نمی‌دانم.»

او افزود: «بانک مرکزی امروز در خط مقدم جنگ اقتصادی قرار دارد. وقتی واضعان حداکثر فشار تحریمی، به تدابیر بانک مرکزی در خنثی کردن توطئه اعتراف می‌کنند، انصاف نیست، صحبت از دستکاری در نرخ ارز، برای توجیه آمد و رفت‌ها و مذاکرات می‌شود. افتخار مهم بانک مرکزی، تداوم مقاومت در شرایط پیچیده تحریم، برای تقویت ارزش پول ملی و حفظ ثبات اقتصادی است.»

همتی همچنین در آبان ماه باز هم در یکی از صفحات مجازی خود نوشته است: «در برخی از تحلیل‌ها در خصوص شرایط فعلی بازار ارز تلاش می‌شود که با اغوای رقم‌هایی از نرخ ارز در بازار و منتسب کردن آن نرخ‌ها به بانک مرکزی، زمینه‌ساز سطح خاصی از نرخ ارز در بازار می‌شود. ضمن تکذیب تمامی گمانه‌زنی‌ها تأکید می‌کنم که مستقل از تحولات سیاسی خارجی، تنها معیار اعمال سیاست‌های بانک مرکزی، مصالح اقتصادی کشور و ضرورت استمرار پایداری و ثبات در بازارها و نیل به هدف تورمی است. لذا بانک مرکزی بر اساس سازوکار بازار، کارآمدترین روش را برای جلوگیری از هرگونه عدم تعادل در بازارها به کار می‌بندد.»

البته این تکذیب‌ها از سوی اعضای دولت تنها به رئیس بانک مرکزی و خود رئیس جمهوری ختم نشده است و دی ماه گذشته به صورت رسمی سخنگوی دولت در جلسه هفتگی خود با اصحاب رسانه پس از تعدیل قیمت ارز در کشور بار دیگر بر دستکاری نشدن قیمت ارز از سوی دولت تأکید کرد علی ربیعی در این باره به خبرنگاران گفت: «افکار عمومی خیلی خوشحال است که نرخ ارز پایین می‌آید. افرادی که در بازار به نوعی فعالیت دارند و همه مردم، دلایل افزایش نرخ ارز را می‌دانند. تحریم یک دلیل اصلی بوده است. منابع مالی ما و عرضه و تقاضای ما به دلیل تحریم به هم خورده است. وقتی این عامل برداشته شود نرخ ارز پایین می‌آید.»

سخنگوی دولت تصریح کرد: «برخی تحلیل‌ها، صرفاً حرف چند نفر از سیاسیون است که متأسفانه دل‌شان نمی‌خواسته است که تغییری در روابط بین‌الملل ایجاد شود و حتی از این تغییرات نگران بودند. امروز این افراد با سیاه دیدن شرایط، فکر می‌کنند دولت ارزی در اختیار داشته است.»

ربیعی گفت: «روند نرخ ارز، بر اساس مبانی بنیادی بازار شکل می‌گیرد، لذا بر اساس آنچه طی دو سال و نیم گذشته شاهد آن

بودیم، فشار ناشی از تحریم‌ها عدم امکان انتقال ارز به دلایل توامان تحریم و FATF و به هم خوردن عرضه و تقاضای ارز، به خصوص تشدید انتظارات در افزایش قیمت کالاها و ارز، عوامل موثر و تعیین‌کننده بوده است.»

وی مدعی شد که «هیچ جلسه‌ای در دولت نبوده که ما نگران افزایش نرخ ارز نباشیم، و در آن تلاش صورت نگیرد که به هر نحوی نرخ ارز باید پایین بیاید. این نگاه بدبینانه‌ای که است که تعداد معدودی آدم سیاسی القا می‌کنند.»

سخنگوی دولت افزود: «نرخ ارز و طلا صرفاً مربوط به متغیرهای درونی نیست بلکه متغیرهای برونی هم موثر است. من خواهش می‌کنم با عینک سیاسی این موضوع را نبینیم زیرا روح و روان جامعه به اندازه کافی از تحریم و کرونا آزرده است و بیشتر آن را آزرده نکنید.»

همه این هشدارها و پس از آن تکذیب‌های هیات دولت یک باره در شامگاه روز پنجشنبه 7 اسفند 1399 به تایید دستکاری دولت در دستکاری نرخ ارز بدل می‌شود؛ آنجا که محمود واعظی رئیس دفتر رئیس‌جمهوری در آیین تجلیل از صادرکنندگان نمونه استان اصفهان می‌گوید: «از نظر اقتصادی نرخ ارز در ایران ۲۵ یا ۲۷ هزار تومان نیست و ما این کار را کردیم تا بتوانیم اقتصاد کشور را اداره کنیم تا امروز دشمنان بگویند که فشار حداکثری شکست خورده و آنها به دنبال حل مسائل هستند و امروز ایران از موضع قدرت است.»

واعظی با تاکید بر اینکه خوشبختانه شرایط در حال تغییر است، یادآور می‌شود: «اگرچه تحریم‌ها کاهش نیافته، اما اکنون فروش و صادرات نفت در کشور روان شده است و امیدواریم این شرایط را پیش ببریم. کشور زمانی که نیاز به ارز دارد یا باید از کشور خارجی استقراض کند و یا از صادرکنندگان یا تولیدکنندگان، که انتخاب ما شما بودید، ارز بگیرد.»